

УДК 343.91(477)

Валерій Володимирович Шкуро*(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків)*

СУЇЦИДАЛЬНІСТЬ ТА ЗЛОЧИННІСТЬ: ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНОЛОГІЧНО ЗНАЧУЩИХ ЗВ'ЯЗКІВ

Проаналізовано зв'язки між суїцидальністю та агресивно-насильницькою злочинністю. Із використанням аналізу динамічних рядів та математичного інструментарію обчислення лінійної кореляції Пірсона встановлено наявність сильної позитивної кореляції між суїцидальністю та вбивствами, тяжкими тілесними ушкодженнями, звалтуваннями, хуліганствами. На підставі отриманих даних, а також вивчення природи зазначених злочинів агресивно-насильницької спрямованості аргументується спільність окремих груп детермінант між ними та суїцидальністю.

Ключові слова: *суїцидальність, фонове для злочинності явище, агресія, насильство, зв'язок, детермінація.*

Постановка проблеми. Життя людини – найвища цінність. Глибинне осмислення цієї істини та піднесення її до рангу антропологічних констант на системному рівні соціального управління, групової й індивідуальної свідомості і життєдіяльності, на жаль, на сьогоднішній день значною мірою залишається справою, яку не можна виконати в повній мірі. Розгалужена мережа відомих протиріч, конфліктів, що відтворюю-

ються в суспільстві та мають характер девіантогенних, йдуть у розріз із найвищими гуманістичними ідеалами, сформованими людством у надрах цивілізаційних здобутків, втілених як вінець людської думки – гротеск епохи постмодерну. Наслідки ж такого дисонансу, як свідчить офіційна статистика, на постійній основі виявляються несумісними з життям певної частини населення, соціальні практики якої реалізуються за суїцидогенними сценаріями. Так, аналіз офіційної статистичної звітності Всесвітньої організації охорони здоров'я засвідчує, що Україна протягом останніх п'ятнадцяти років є незмінним членом першої десятки країн із найвищим рівнем самогубств у світі. На сьогоднішній день близько 9 тис. осіб щорічно йде з життя за власною волею. При цьому фіксується подальше ускладнення структури суїцидів за рахунок зростання частки неповнолітніх. У зв'язку з цим проблема поширення самогубств традиційно перебуває в зоні тяжіння кримінологічних інтересів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню протидії фоновим для злочинності явищам були присвячені роботи Ю. М. Антоняна, О. М. Бандурки, В. С. Батиргарєєвої, Ю. В. Бауліна, В. В. Василевича, М. Г. Вербенського, С. Ю. Віцина, Я. І. Гілінського, В. О. Глушкова, В. В. Голіни, О. М. Джузи, А. І. Долгової, В. М. Дрьоміна, А. П. Закалюка, І. І. Карпця, В. В. Коваленка, В. М. Кудрявцева, О. М. Литвинова, О. А. Мартиненка, Д. О. Назаренка та інших науковців. Утім, визнаючи суттєвий внесок означеної плеяди вчених у вирішення заявленої проблематики, слід все ж вказати на недостатності окремої уваги до проблеми суїцидальності як фонового для злочинності явища, чим і зумовлюється актуальність теми цієї статті.

Мета статті – виявити, описати та проаналізувати кримінологічно значущі зв'язки між суїцидальністю та злочинністю.

Виклад основного матеріалу. Віднайдення зв'язків суїцидальності зі злочинністю видається за можливе через встановлення відповідних кореляцій на масовому рівні відтворення двох вказаних різновидів асоціальних практик. Принагідно зазначимо, що традиційно дослідники вбачають **зв'язок між самогубствами та вбивствами**. На цій же обставині акцентує увагу і Я. І. Гілінський, наголошуючи, що «...стабільно великою є кількість міжнародних доповідей про насильницьку злочинність. Майже на кожній конференції частина доповідей про вбивства поєднана з темою самогубств. Автори вбачають зв'язок між проявами агресії та аутоагресії» [1, с. 10]. Проте далі підтвердження існування самого факту справа, як правило, не йде. Нині, на жаль, відчутний брак й емпіричних досліджень із цього приводу. Саме цим, на нашу думку, можна пояснити те, що різні автори висловлюють кардинально протилежні судження щодо характеру вказаного зв'язку.

Так, американські соціологи Е. Генрі та Дж. Шорт запозичили з теорії психоаналізу концепцію агресії й висунули в 50-ті роки минулого століття гіпотезу про зв'язок рівня вбивств із рівнем самогубств: коли в суспільстві зменшується кількість убивств, крива суїциду повзе вгору. На думку науковців, пояснюється ця тенденція тим, що в організованому, стабільному соціумі агресія, спрямована назовні, не знаходить виходу і направляється всередину. Саме тому в соціально «благополучних» країнах самогубств відбувається в кілька разів більше, ніж в «неблагополучних». Неоднорідність і дезорганізованість суспільного середовища «допомагають» людині міцніше триматися за своє життя [2, с. 67].

Аналогічну думку обстоює і С. В. Бородінін, який, аналізуючи самогубства разом із злочинністю як однопорядкові різновиди соціальних відхилень, вказує на дві обставини: 1) наявність кореляції між рівнем суїцидів та рівнем життя: чим вище останнє – тим більш поширені й самогубства; 2) наявність між вбивствами та суїцидами зв'язку зворотньопропорційного типу: зі зростанням кількості вбивств знижується рівень самогубств і навпаки [3, с. 303–304].

В інших працях можливо знайти альтернативні твердження про ідентичні закономірності у відтворенні самогубств та вбивств, що демонструє зворотній попередньо описаному зв'язок між ними. Саме таким чином характеризували вказаний зв'язок К. Маркс та Е. Дюркгейм. Пояснення цьому вони вбачали у спільній природі суїцидів і вбивств, яку фундає агресія на ґрунті фрустрації. Таке трактування спільних площин зіставлюваних явищ підтримують А. Г. Амбрумова та І. Я. Гілінський та додатково наголошують на тому, що фрустрація, у свою чергу, породжується відносно низьким соціальним (економічним) статусом чи його падінням. Отже, спрямованість агресії на інших (вбивство) чи на себе (самогубство) залежить від соціальної чи психологічної «стриманості» (*restraint*) [4, с. 185]. Найбільший *взаємозв'язок* між самогубствами та вбивствами вбачає і О. Г. Єрмолаєва, яка обґрунтовує його спільною природою їх виникнення, що виражається в агресії [5, с. 7]. Таким чином, через спільність детермінант констатується і єдність тенденцій у поширенні суїцидів і вбивств.

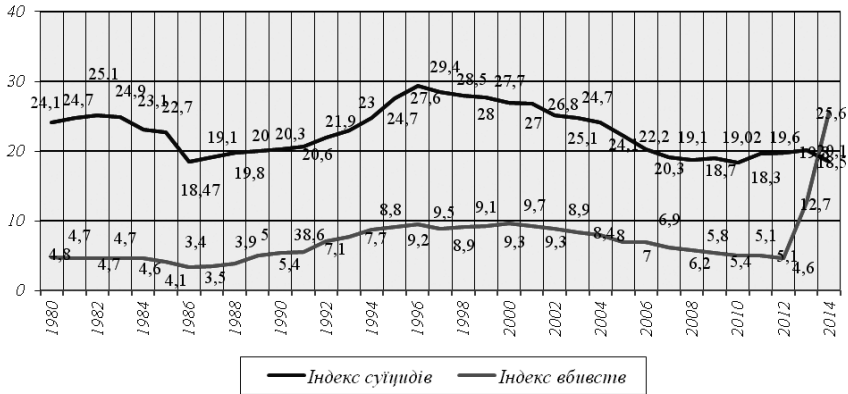
Саме остання позиція видається нам більшою мірою обґрунтованою. Звернення до емпіричних даних у цілому її підтверджують (див. діаграму 1).

Зіставленн індексів інтенсивності вчинення вбивств і суїцидів протягом 35-річної ретроспективи (як бази аналізу) дає підстави стверджувати про наявність саме *позитивної кореляції* між вбивствами та суїцидами. Окремо зауважимо, що ми свідомо не брали до розрахунку показники 2014 р. через нетипові кризові обставини політич-

ного, військового, соціально-економічного характеру, які не дозволяють об'єктивно інтерпретувати дані офіційної державної статистичної звітності.

Діаграма 1

Графічне зображення динамічного ряду індексів інтенсивності вчинення вбивств і суїцидів (у розрахунку на 100 тис. населення) на території України протягом 1980–2014 рр.

Використовуючи формулу розрахунку коефіцієнта лінійної кореляції Пірсона, отримуємо усереднене за окреслений період значення коефіцієнта кореляції $0,7574$. У математичній статистиці такий зв'язок прийнято вважати дуже високим позитивним. Це означає, що два змінних фактори (у нашому випадку – вбивства та самогубства) мають значну кількість спільних детермінант відтворення. У цьому, власне, й криється одна з ключових рис фонових для злочинності явищ в цілому та суїцидальності зокрема. Саме через поглиблене дослідження детермінант останніх вбачається, за можливе розширити контури пізнання відповідних різновидів злочинності та через опосередкований вплив підвищити ефективність кримінально-превентивної діяльності.

В означеному аспекті важливим, на наше переконання, є питання про те, а з якими ще різновидами злочинів корелює суїцидальність? У наукових джерелах, як правило, обмежуються виключно констатацією зв'язків самогубств і вбивств. Утім, вимоги повноти дослідження, а також практична потреба в максимізації прикладної користі результатів теоретизування диктують необхідність звернення й до аналізу ймовірних зв'язків суїцидальності й інших видів кримінальної активності. Проте ж, звісно, у межах однієї чи навіть серії монографічних праць неможливо охопити весь спектр злочинності у його проекції на процеси відтворення суїцидальності. Тому вважаємо за можливе організувати

науковий пошук у напрямі виявлення кореляційних зв'язків між самогубствами та агресивно-насильницькими злочинами.

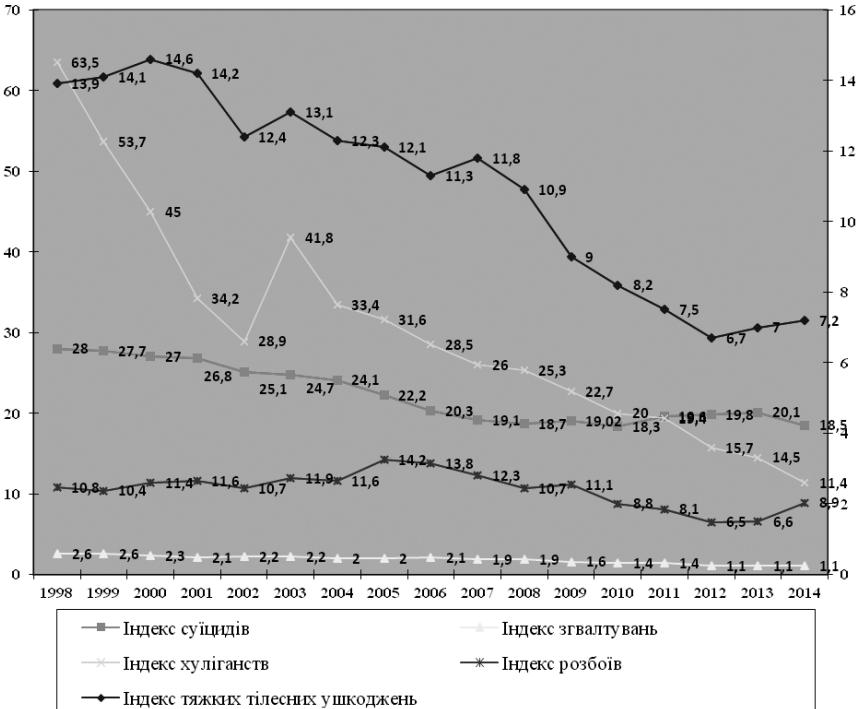
У руслі дослідження загального феномену насильства розглядає проблему самогубства і Я. І. Гілінський. Вчений, зокрема, вбивства та суїциди єднає в уніфікованій категорії «коефіцієнт насильства» – одному з показників, що характеризує ступінь соціального благополуччя, «цивілізованості» [4, с. 185–186]. Схожу за своїм змістом думку у 1990 р. висловлював також і С. Г. Смідович, який небезпідставно пропонував розглядати суму рівнів вбивств і самогубств як інтегральний індикатор рівня соціальної патології [6, с. 75–77]. Таку позицію, на наш погляд, варто підтримати. Як вказує сам Я. І. Гілінський, він при цьому виходить із того, що, по-перше, вбивства і самогубства – два прояви агресії. По-друге, обидва ці явища соціально зумовлені і мають відносно низьку латентність. По-третє, обидва соціальних феномени видаються найбільш екстремальними способами «вирішення» соціальних і особистісних конфліктів. По-четверте, вбивство себе є більш «цивілізованою» реакцією за вбивство іншого [4, с. 185–186]. погоджуючись у цілому із науковцем, зауважимо, що обмежувати зону пізнання виключно вбивствами є недоцільним хоча б через те, що агресія далеко не вичерпується різними випадками позбавлення життя. Вона має різну спрямованість, зберігаючи в багатьох випадках єдність свого змісту.

Таким чином, нами висувається гіпотеза, що суїцидальність є фоновим явищем для агресивно-насильницької злочинності в цілому. Ця гіпотеза закономірно впливає з усталеного в науці положення про родову приналежність агресивно-насильницьких злочинів та самогубств до проявів агресії. Її ж функціональна природа дає можливість абстрагуватися від корисливих та інших категорій злочинів. Виняток хіба що становить розбій – злочин, який хоча і розглядається у кримінології зазвичай у купі зі злочинами загальнокримінальної корисливої спрямованості, все ж супроводжується небезпечним для життя і здоров'я насильством та має подвійний прояв суспільної небезпечності. Саме з таких міркувань, напевно, виходив і О. М. Ігнатів, який у своїй докторській дисертації доводить необхідність включення розбою до загальнокримінальних насильницьких злочинів [7, с. 99–100, 129 та ін.].

З-поміж всього розмаїття агресивно-насильницьких злочинів акцентуймо увагу на декількох їх базових різновидах, кожен з яких є найбільш типовим у контексті внутрішньовидової типології, а саме: на тяжких тілесних ушкодженнях, звалтуваннях, хуліганстві та розбоях. Саме ці злочини небезпідставно, на нашу думку, розглядаються в науці типово загальнокримінальними насильницькими [7, с. 65–94]. Зіставлення їх відносних показників з відповідними показниками суїцидальності дає змогу встановити наступні закономірності (див. діаграму 2).

Діаграма 2

Графічне зображення динамічного ряду індексів інтенсивності вчинення тяжких тілесних ушкоджень, зґвалтувань, хуліганств, розбоїв та суїцидів (у розрахунку на 100 тис. населення) на території України протягом 1998–2014 рр.

Аналізуючи зведені у діаграмі 2 дані, звернемо увагу на більш короткий динамічний ряд у порівнянні із зіставленням динаміки суїцидальності і вбивств (16-річний період на протизагу 35-річному відповідно). Звісно, що ця обставина дещо збільшує похибку розрахунку. Однак мусимо зважати на недоліки організації державної статистичної звітності, які унеможливають повноцінне збирання відповідної інформації за всіма без винятку параметрами й щодо тривалої ретроспектив. Саме брак такої інформації спонукав нас обмежити часові рамки аналізу кореляційних зв'язків між суїцидальністю та позначеними у діаграмі видами злочинності.

Застосування для обчислення коефіцієнта лінійної кореляції Пірсона зазначеної вище математичної формули дає можливість отримати такі результати: коефіцієнт кореляції тяжких тілесних ушкоджень із самогубствами становить $0,7708$, зґвалтувань – $0,7953$, хуліганств – $0,8822$,

розбоїв – 0,2301. Отже, можемо зробити висновок, що самогубства мають сильні позитивні кореляційні зв'язки не тільки із вбивствами, а й з тяжкими тілесними ушкодженнями (що в цілому є закономірним з огляду на його сутнісну спорідненість із вбивствами), а також згвалтуваннями та хуліганствами. При цьому з останніми ці зв'язки проявляються найбільш виразно. Натомість наша гіпотеза щодо наявності аналогічної кореляції суїцидальності із розбоями не підтвердилася. Це, вважаємо, можна пояснити інструментальним характером агресії й насильства, що застосовується при розбої. Саме зазначена особливість дає підстави віднести розбій до злочинів прагматичних, раціональних, в яких поведінковою домінантою виступає корисливість.

На цьому ж, до речі, наполягає й відомий дослідник корисливих насильницьких злочинів Б. М. Головкін, який веде мову про те, що для розбою притаманна корислива спрямованість насильницького прояву як інтегративна морально-психологічна властивість особистості злочинця [8, с. 181–186, 231 та ін.]. На відміну від вказаної психологічної природи розбою для хуліганств, згвалтувань та тяжких тілесних ушкоджень насильство в більшості випадків виступає метою, самоціллю та не носить інструментального характеру. Звичайно ж, тут опоненти можуть заперечити авторові цих строк й вказати на те, що при згвалтуванні насильство має суто інструментальний характер – слугує для запобігання або подолання дійсного чи потенційного опору потерпілої особи з метою подальших статевих зносин із нею. Однак ми розглядаємо згвалтування більш широко та не обмежуємо його розуміння виключно кримінально-правовими категоріями. Ми підтримуємо раніше висловлену в науці думку, згідно з якою згвалтування в цілому можливо розглядати як насильницький акт, що поєднує і фізичне, і сексуальне насильство (останнє, як відомо, у кримінальному праві не виокремлюється). Дослідження ж психологічної основи згвалтувань доводять, що основним мотиваційним компонентом цього злочину є не прагнення задовольнити статеву пристрасть, а прагнення до домінування над потерпілою особою, утвердження власної спроможності (біологічної, гендерно зумовленої соціально-рольової тощо), чи-то усунення психотравмуючих спогадів [9; 10, с. 43–62 та ін.]. У такому розумінні згвалтування є типовим агресивно-насильницьким злочином, в якому агресія і насильство мають деструктивний (ворожий) характер.

Крім того, відомо, що фізичне насильство при згвалтуванні в низці випадків органічно поєднується із сексуальним, є його складовою, що спонукає до статевого збудження особи, яка страждає на ту чи іншу форму перверсії (раптофілія тощо). Тож, у подібних випадках у цілому не доводиться вести мову про будь-який інший, крім злоякісного (у тер-

мінології Е. Фромма) або деструктивного, характер фізичного насильства. До того ж ми свідомі також, що згвалтування у своїй психологічній основі є неодонорідним феноменом; суттєва його частка обтяжена психічними розладами, ситуативними, віктимними факторами тощо. Проте, незважаючи на це, ключовий висновок залишається незмінним: між цими формами соціальних девіації (самогубства та згвалтування) є досить сильний, статистично підтверджений, позитивний кореляційний зв'язок, і з цим не можливо не рахуватися.

На окрему увагу в означеному контексті заслуговує аналіз суїцидальності в місцях позбавлення волі, які є надійним індикатором поширення пенітенціарної агресивно-насильницької злочинності. Як слушно зауважує І. М. Копотун, самогубство засуджених – одна з найсерйозніших проблем у діяльності установ виконання покарань закритого типу (далі – УВП), оскільки вони можуть не лише негативно позначитися на оперативній обстановці, а й дезорганізувати діяльність установи, чинити тиск на засуджених і навіть співробітників УВП та викликати широкий суспільний резонанс, оскільки життя людини трагічно обривається нерідко з вини адміністрації установи [11, с. 597]. Разом із тим кримінологічні аспекти проблеми поширення суїцидів в УВП, вочевидь, не обмежуються виключно вказаним впливом подібних фактів на засуджених та відповідним імовірним суспільним резонансом за наслідками окремих із них. Не менш, а, можливо, навіть і більш значущими як з наукової, так і з суто практичної точки зору є ті обставини, що стоять за суїцидогенністю умов ізоляції в межах пенітенціарних установ. Останні ж виявляють, по-перше, спільні площини з криміногенними факторами (передусім призонізацією), а по-друге, самі в низці випадків реалізуються як комплекс кримінальних практик, втілюваних у психологічному, фізичному, сексуальному насильстві над засудженими як з боку інших засуджених, так і з боку адміністрації УВП. На цю обставину, серед іншого, вказує той факт, що, як підтвердило наше дослідження, із тих засуджених, які вчинили самогубство, близько 50 % перебували на профілактичних обліках психологів виправних колоній та слідчих ізоляторів. У той же час серед суїцидентів поза місцями позбавлення волі тих, хто перебував на обліках у психоневрологічних диспансерах та психологів у закладах освіти, не більше 15 %.

Дещо необґрунтованими видаються нам і висновки І. М. Копотуна про те, що перебільшеним є усталене в науці твердження щодо більш високого рівня суїцидів в УВП, аніж поза ними. Зокрема, вчений посиляється на коефіцієнт суїцидальної активності, який в УВП складає близько 12, а поза ними – 20 [11, с. 598]. Утім, як видається, наведені цифри є непорівнюваними. Справа в тому, що вчинити суїцид в умовах ізоляції,

коли способи самогубства є вельми обмеженими, а формальний й неформальний контроль як з боку адміністрації, так і з боку інших засуджених – посилений, є більш складним завданням. Крім того, слід також зважати і на соціальну базу відтворення суїцидів, яка в УВП та поза ними якісно відрізняється. Засуджені характеризуються певним більш чи менш стійким відомим набором антисуспільних рис, що у випадках з особами, які неодноразово вчиняли умисні злочини, концентровано виражають їх соціальну дезадаптованість. Остання, власне, є одним із чинників формування та поглиблення антисуспільної спрямованості особистості злочинця. А тому традиційний для суїцидентів поза місцями ізоляції набір суїцидогенних факторів виявляється нетрадиційним для УВП.

Цю ж обставину визнає і сам І. М. Копотун, вказуючи, що суїцидний феномен у середовищі засуджених до позбавлення волі помітно відрізняється від фіксованого у суспільстві. До специфічних характеристик «тюремного» суїциду можна віднести те, що самогубства досить часто пов'язані з конкретними періодами відбування покарання (на перший рік відбування покарання у виді позбавлення волі припадає майже половина всіх суїцидів) [11, с. 599–600]. Крім того, суїцидний феномен у місцях позбавлення волі відрізняє висока високий ступінь аутоагресії серед осіб, які відбувають покарання [11, с. 601]. Аналогічні висновки щодо специфічності факторів та проявів суїцидальності в місцях позбавлення волі робить також О. Г. Колб, який небезпідставно акцентує увагу на тому, що настанню смерті внаслідок суїциду зазвичай передують негативні міжособистісні стосунки, що складаються між засудженими як у період відбування покарання, так і до нього (наприклад, у слідчому ізоляторі). Суїцидогенні міжособистісні загострення в багатьох випадках спричиняють гомосексуальні стосунки, вживання алкоголю, наркотиків, азартні ігри [12, с. 164].

Таким чином, можливо констатувати, що з урахуванням викладених особливостей умов відбування покарання у виді позбавлення волі, умовно типових морально-психологічних рис засуджених, ступінь їх суїцидогенності в цілому слід визнати вищим, аніж поза УВП. Тому треба підтримати думку В. В. Хведчука, який зазначає, що особи, позбавлені волі, становлять суїцидонебезпечну популяцію серед населення, адже сам факт перебування в умовах позбавлення волі зумовлений негативним впливом на особистість, погіршенням психологічної характеристики людини. Підвищена схильність до самогубств цієї категорії зафіксована у багатьох країнах світу [13].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, зазначимо, що зв'язок суїцидальності зі злочинністю на масовому

рівні їх відтворення можливо охарактеризувати у двох аспектах: 1) самогубства як корелят агресивно-насильницької злочинності (перш за все вбивств, тяжких тілесних ушкоджень, зґвалтувань та хуліганств); 2) суїцидальність як сигнальна система ефективності соціального управління в цілому й кримінологічної практики зокрема. Відтак наукова розробка кримінологічних проблем суїцидальності гіпотетично матиме опосередкований вплив й на удосконалення розуміння детермінаційної природи агресивно-насильницькій злочинності (принаймні, тих злочинів, що позначені нами вище), й оптимізацію заходів протидії. Ці висновки, вважаємо, є змога розглядати як додаткові аргументи на користь згадуваної позиції Я. І. Гілінського щодо оперування категорією «коефіцієнт насильства» як одного з показників соціального благополуччя, до якого можна долучити також й показники тілесних ушкоджень, зґвалтувань та хуліганств. Така ґносеологічна операція здатна розширити й поглибити знання про багатогранність феномену насильства, його прояви та детермінаційну природу.

Список використаних джерел

1. Гишинский Я. И. Современные тенденции мировой криминологии / Я. И. Гишинский // Криминологический журнал БГУЭП. – 2012. – № 3 (21). – С. 5–13. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://cj.isea.ru/pdf.asp?id=13277>.
2. Чхартишвили Г. Ш. Писатель и самоубийство : в 2-х кн. / Г. Ш. Чхартишвили. – Кн. 1. – Москва : Захаров, 2010. – 464 с.
3. Социальные отклонения / С. В. Бородин, В. Н. Кудрявцев, В. С. Нерсесянц. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Юрид. лит., 1989. – 368 с.
4. Гишинский Я. И. Девиантность, преступность и социальный контроль в «новом мире»: сб. статей / Я. И. Гишинский. – Санкт-Петербург: Издательский Дом «Алеф-Пресс», 2012. – 352 с.
5. Ермолаева Е. Г. Суицид и преступность : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Елена Геннадьевна Ермолаева; Саратов. юрид. ин-т МВД РФ. – Саратов, 2007. – 236 с.
6. Смидович С. Г. Самоубийства в зеркале статистики / С. Г. Смидович // Социологические исследования. – 1990. – № 4. – С. 74–79.
7. Ігнатів О. М. Протидія загальнокримінальній насильницькій злочинності в Україні : монографія / О. М. Ігнатів. – Харків : Діса Плюс, 2013. – 650 с.
8. Головкін Б. М. Корислива насильницька злочинність в Україні : феномен, детермінація, запобігання : [монографія] / Б. М. Головкін. – Харків : Право, 2011. – 432 с.

9. Золочевская Е. Е. Мотивация преступного поведения / Е. Е. Золочевская // Сибирский торгово-экономический журнал. – 2007. – № 8. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/motivatsiya-prestupnogo-povedeniya>
10. Антонян Ю. М. Психологическое отчуждение личности и преступное поведение. Генезис и профилактика дезадаптивных преступлений / Ю. М. Антонян. – Ереван : Айастан, 1987. – 206 с.
11. Кримінологічні засади запобігання злочинам в установах виконання покарань України (пенітенціарна кримінологія) : посібник / за ред. О. М. Джужі. – Київ : НАВС, 2013. – 620 с.
12. Колб О. Г. Кримінологія і соціальна профілактика злочинів у в'язничих установах : навч. посібник / О. Г. Колб. – Луцьк : РВВ «Вежа», 2007. – 399 с.
13. Хведчук В. В. Попередження суїцидів в місцях позбавлення волі / В. В. Хведчук // Новости медицины и фармации. – 2009. – № 303. [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.mif-ua.com/archive/article/11004>.

Стаття надійшла до редакції 15.10.2015.

Валерий Владимирович Шкуро

(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина)

СУИЦИДАЛЬНОСТЬ И ПРЕСТУПНОСТЬ: ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМИНОЛОГИЧЕСКИ ЗНАЧИМЫХ СВЯЗЕЙ

Проанализированы связи между суицидальностью и агрессивно-насильственной преступностью. С использованием анализа динамических рядов и математического инструментария вычисления линейной корреляции Пирсона установлено наличие сильной позитивной корреляции между суицидальностью и убийствами, тяжкими телесными повреждениями, изнасилованиями, хулиганствами. На основании полученных данных, а также изучения природы указанных преступлений агрессивно-насильственной направленности аргументируется общность отдельных групп детерминант между ними и суицидальностью.

Ключевые слова: суицидальность, фоновое для преступности явление, агрессия, насилие, связь, детерминация.

Valeriy V. Shkuro

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

SUICIDALITY AND CRIME: CHARACTERISTICS OF CRIMINOLOGICALLY SIGNIFICANT RELATIONS

Ukraine in the last fifteen years is a constant member of the top ten countries with the highest suicide rate in the world. Nowadays, approximately 9 thousand people annually dies on its own will. Herewith we observe further complication of suicides structure due to the increase in the share of minors. In this regard the problem of suicides spread is traditionally considered in terms of criminological problems. But still the relations of suicidality with specific types of crimes are not established and scientifically grounded.

The objective of the research – is to find, describe and analyze criminologically significant relations between suicidality and crime.

Additional arguments in favor of the relation between suicides and murders are provided. In particular, the author has realized the analysis of 35-year retrospective of reproduction of murders and suicides. This analysis provided grounds to confirm about the positive correlation between murders and suicides. Indicators of 2014 were not included in the calculation because of unusual crisis circumstances of political, military, social and economic nature that prevent objectively to interpret data of the official state statistical reporting.

Using the formula for calculating the factor of Pearson's linear correlation we have obtained the averaged correlation coefficient for the designated period, which is 0.7574. In mathematical statistics such a relation is considered to be very high positive. Thus, it is proved that murders and suicides have a significant number of common determinants of reproduction. It is emphasized that within this peculiarity there is one of the key features of the background phenomena for crime in general and suicidality in particular.

Through the detailed study of the determinants of the latter we believe it is possible to enlarge the contours of cognition of the relevant species of crime and through indirect impact – to increase the effectiveness of criminal and preventive activity.

Using the analysis of time series and mathematical calculating instruments of Pearson's linear correlation we have established the presence of a strong positive correlation between suicidality and severe body injuries (correlation coefficient for 16-year retrospective is 0.7708), rapes – (correlation coefficient for 16-year retrospective is 0.7953), hooliganism (correlation coefficient for 16-year retrospective is 0.8822).

The hypothesis concerning the availability of similar correlation between suicidality and robberies was not confirmed. This can be explained by instrumental nature of aggression and violence used in the robbery. This feature provides grounds to specify robbery to a greater extent to rational crimes, where

the behavioral dominant is greed that is not characteristic for other types of aggressive and violent criminal activity.

Based on obtained data and analysis of the nature of these crimes of aggressively violent orientation, the author grounds the unity of some groups of determinants between them and suicidality.

It is grounded that criminological research of suicidality is able to perform the signal function of: a) detection, description and explanation of the factors of reproduction of social phenomenon of violence itself, including its criminal manifestations; b) the effectiveness of social management in general and criminological practices of general social implementation level, in particular.

Key words: *suicidality, background phenomenon for crime, aggression, violence, relation, determination.*

